

Wetenschappelijke Feiten over

De impact van alcohol op de gezondheid en samenleving

Bron:

WGO (2004)

Samenvatting en details:

GreenFacts

Context - Alcohol is geen gewoon product, maar maakt al duizenden jaren deel uit van de menselijke beschaving.

Hoewel het product vaak met plezier en gezelligheid in verband wordt gebracht, kan het gebruik ervan schadelijke gevolgen hebben.

Wat is de impact van alcohol op de gezondheid en samenleving?

1. Hoeveel mensen zijn verslaafd aan alcohol?.....2
2. Wat zijn de hoofdlijnen van alcoholconsumptie in de wereld?.....2
3. Wat zijn de consumptiegewoonten in de verschillende landen?.....2
4. Wat zijn de gezondheidseffecten van alcoholconsumptie?.....3
5. Wat zijn de sociaal-economische problemen in verband met alcohol?.....4
6. Conclusie.....5

Deze Digest is een betrouwbare samenvatting van het leidinggevende wetenschappelijke consensus rapport geproduceerd in 2004 door de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO):
"Global Status Report on Alcohol 2004"

De volledige Digest is beschikbaar op <https://www.greenfacts.org/nl/alcohol/>

i Dit PDF Document is het Niveau 1 van een GreenFacts Digest. GreenFacts Digests worden als vraag en antwoord gepubliceerd in een gebruiksvriendelijke structuur van toenemend detail, en dit in verschillende talen.

- Elke vraag wordt beantwoord in Niveau 1 met een korte samenvatting.
- Deze antwoorden worden verder uitgediept in Niveau 2.
- Niveau 3 is het Bron document, het internationaal erkende wetenschappelijk consensus rapport, dat op betrouwbare wijze is samengevat in Niveau 1 en 2.

Alle GreenFacts Digests zijn beschikbaar op <http://www.greenfacts.org/nl/>

1. Hoeveel mensen zijn verslaafd aan alcohol?

Wereldwijd consumeren zo'n 2 miljard mensen alcoholische dranken. Alcoholgebruik kan zowel de gezondheid als de sociale relaties beïnvloeden. De aard en de intensiteit van de effecten ervan hangen zowel af van de totale hoeveelheid alcohol die wordt geconsumeerd als van de drinkgewoonten.

Verwondingen, alcoholverslaving en chronische ziekten die door alcoholconsumptie kunnen worden veroorzaakt, kunnen tot een verslechtering van de levenskwaliteit en vroegtijdige sterfte leiden.

Op dit moment hebben ongeveer 76 miljoen mensen problemen met alcohol, zoals overmatig gebruik of alcoholverslaving.

2. Wat zijn de hoofdlijnen van alcoholconsumptie in de wereld?

2.1 Wereldwijd verbruiken volwassenen gemiddeld 5 liter zuivere alcohol per jaar, in de vorm van bier, wijn of sterkedrank. De gemiddelde alcoholconsumptie is het hoogst in Europa, gevolgd door Noord- en Zuid-Amerika en Afrika en lijkt toe te nemen met de economische ontwikkeling. De consumptie blijft evenwel laag in sommige gebieden waar de meerderheid van de bevolking moslim is.

Wijnvaten

2.2 De voorkeur voor bepaalde dranken varieert sterk naargelang het land. In verschillende Europese en Afrikaanse landen bijvoorbeeld geven mensen de voorkeur aan bier, terwijl er in de wijnproducerende landen van Europa een voorkeur is voor wijn. Gedistilleerde dranken zijn populairder in Oost-Europa, Azië en sommige eilandstaten. Consumenten hebben evenwel steeds meer belangstelling voor andere dranken dan die gewoonlijk in hun land worden geproduceerd.

2.3 Alcoholgebruik wordt niet volledig in de nationale registers of enquêtes geregistreerd, met name als gevolg van de productie door particulieren en de niet-aangegeven handel. Daardoor wordt het nationale alcoholgebruik vaak sterk onderschat, vooral in ontwikkelingslanden en Oost-Europa.

2.4 Traditionele, lokaal geproduceerde dranken zijn zeer populair, vooral in Afrika, omdat ze vaak goedkoper zijn dan industrieel geproduceerde dranken. Bij gebrek aan controle kunnen ze schadelijke stoffen bevatten die tot de dood, blindheid of ziekte kunnen leiden. Deze traditionele dranken hebben echter over het algemeen een lager alcoholgehalte en spelen een belangrijke sociaal-economische rol in lokale gemeenschappen.

3. Wat zijn de consumptiegewoonten in de verschillende landen?

3.1 Alcoholgebruik kan worden gemeten aan de hand van een analyse van de productie- en verkoopstatistieken en van enquêtes naar drinkgewoonten. De meeste van die enquêtes zijn uitgevoerd in ontwikkelde landen. Zij kunnen episoden van overmatig alcoholgebruik onthullen die in globale statistieken onopgemerkt zouden blijven.

Maaltijd met wijn

3.2 Het aandeel van de bevolking dat zich van alcohol onthoudt, kan aanzienlijk variëren, van enkele procenten in sommige Europese landen tot bijna de gehele bevolking in overwegend islamitische landen als Egypte. In alle culturen is de onthouding hoger bij vrouwen dan bij mannen.

3.3 "Zware drinkers" consumeren meer dan wat als matig of sociaal aanvaardbaar wordt beschouwd. In Colombia en Georgië bijvoorbeeld, wordt meer dan 50% van alle mannelijke drinkers beschouwd als zware drinkers. Het is echter moeilijk om vergelijkingen te maken tussen verschillende enquêtes omdat ze verschillende criteria gebruiken.

3.4 Degenen die occasioneel te veel drinken, consumeren veel bij gelegenheid en worden dronken. In sommige landen wordt dat soort gebruik normaal bevonden bij zowel mannen als vrouwen, hoewel het over het algemeen gebruikelijker is bij mannen.

3.5 Er wordt van alcoholverslaving gesproken zodra het verkrijgen en verbruiken van alcohol aan prioriteit wint ten opzichte van andere aspecten in het leven die voorheen als belangrijker werden beschouwd. Deze afhankelijkheid komt systematisch vaker voor bij mannen dan bij vrouwen. In sommige landen wordt meer dan 10 % van de bevolking getroffen door alcoholverslaving.

3.6 Zich bezatten is van buitensporig cultureel belang geworden bij jongeren en hun gezondheid en welzijn worden door hun alcoholgebruik ernstig bedreigd. Zware alcoholdrinkers komen steeds vaker voor, vooral onder jongens. In Denemarken bijvoorbeeld wordt meer dan de helft van de 11- tot 15-jarigen beschouwd als zware gelegenhedsdrinkers.

4. Wat zijn de gezondheidseffecten van alcoholconsumptie?

Alcohol kan de lichamelijke en geestelijke gezondheid en het sociaal gedrag beïnvloeden. De effecten worden bepaald door de hoeveelheid geconsumeerde alcohol en het drinkpatroon.

4.1 Sommige ziekten worden volledig veroorzaakt door alcohol, zoals alcoholverslaving en levercirrose. Alcoholconsumptie verhoogt het risico op bepaalde vormen van kanker aanzienlijk (zoals lip-, tong-, keel-, slokdarm-, lever- en borstkanker). Afhankelijk van het drinkpatroon kan alcohol een schadelijke of beschermende rol spelen bij het ontstaan van hart- en vaatziekten.

4.2 De foetus loopt gevaar als de moeder alcohol drinkt tijdens de zwangerschap. De effecten variëren van vertraagde groei tot aangeboren afwijkingen en mentale retardatie. Alcoholgebruik tijdens de zwangerschap kan spontane abortus of voortijdige bevalling tot gevolg hebben.

4.3 In vergelijking met geheelonthouders, kunnen matige drinkers profiteren van gunstige gezondheidseffecten, vooral als de consumptie tijdens de maaltijd plaatsvindt. Lage tot matige consumptie kan het risico op veel voorkomende hart- en vaatziekten, coronaire hartziekten en bepaalde soorten diabetes verminderen. Een hoger alcoholgebruik kan het risico op de ontwikkeling van die ziekten evenwel verhogen.

4.4 Mensen met alcoholproblemen lijden vaak tegelijkertijd aan depressie en alcohol kan bijdragen aan depressie. Hoe hoger de geconsumeerde hoeveelheid, hoe groter het aantal symptomen van depressie. De symptomen komen evenwel minder vaak voor of verdwijnen wanneer er geen alcohol wordt geconsumeerd.

Veel mensen met alcoholproblemen lijden ook aan depressie

4.5 Alcoholgebruik vergroot de kans op lichamelijke letsels, vooral door verkeersongevallen, maar ook door valpartijen, branden, geweldplegingen enz. Het risico op verkeersongevallen neemt toe naarmate het alcoholgehalte in het bloed hoger is, ook al is het gehalte relatief laag.

Alcoholconsumptie verhoogt de kans op agressief gedrag, verzwakt het denkvermogen en maakt emotioneel gevoeliger.

4.6 Over het geheel genomen gaan er meer levensjaren verloren door alcohol dan dat het aantal levensjaren wordt verhoogd als gevolg van de gunstige cardiovasculaire effecten (bij matig alcoholgebruik). In de ontwikkelde landen is alcohol de op twee na belangrijkste risicofactor voor ziekten, na tabak en hoge bloeddruk. In ontwikkelingslanden met hoge sterftecijfers zijn andere risicofactoren belangrijker, zoals ondervoeding en onveilige seks.

5. Wat zijn de sociaal-economische problemen in verband met alcohol?

De sociaal-economische problemen in verband met alcohol hebben betrekking op alcoholgebruikers, maar zeker ook op hun omgeving en de samenleving in haar geheel.

5.1 Op het werk kan alcohol leiden tot absenties, arbeidsongevallen en een lagere productiviteit, wat tot ontslag kan leiden. Dat brengt kosten met zich mee voor de werknemer, de werkgever en het socialezekerheidsstelsel.

5.2 Alcoholgebruik kan een negatieve invloed hebben op het gedrag van een persoon als ouder of partner. Drankgebruik kan ervoor zorgen dat de persoon gewelddadig is, minder tijd thuis doorbrengt, andere familieleden in nood achterlaat of hen angstig, bezorgd en depressief maakt. Het feit dat de ouders drinken, zowel tijdens de zwangerschap als na de bevalling, kan op lange termijn gevolgen hebben voor de lichamelijke en psychische gezondheid van de kinderen.

Overmatig alcoholgebruik kan sociale en economische problemen veroorzaken.

5.3 De economische gevolgen van alcoholconsumptie kunnen ernstig zijn, vooral voor de zwaksten. Dat heeft niet alleen te maken met het geld dat aan drinken wordt besteed, maar ook met de gedeerde lonen en medische en andere uitgaven.

5.4 Geweld tussen echtgenoten komt vaak voor wanneer een van de partners of beide partners heeft of hebben gedronken. Zwaar drinken wordt vaak in verband gebracht met geweld tussen partners en in mindere mate met geweld tegen anderen, misschien omdat nabijheid meer mogelijkheden voor geweld creëert. Er zijn echter meer gegevens nodig om de complexe rol van alcohol bij dergelijke incidenten te verduidelijken.

5.5 Alcoholconsumptie brengt sociaal-economische kosten met zich mee voor de samenleving. Het is vaak moeilijk om die kosten in te schatten, maar schattingen helpen om het beleid ter beperking van aan alcohol gerelateerde schade te verbeteren. De weinige

ramingen die tot nu toe op nationaal niveau zijn gemaakt, wijzen op de aanzienlijke kosten van alcoholconsumptie voor de samenleving.

6. Conclusie

Alcohol is geen gewoon product. Hoewel er vaak connotaties van plezier en gezelligheid mee gepaard gaan, zijn de schadelijke gevolgen van het gebruik ervan divers en wijdverbreid.

Om de schade die alcohol veroorzaakt te beperken, moet het beleid rekening houden met de geconsumeerde hoeveelheid en de drinkpatronen alsook de verschillende contexten in de verschillende samenlevingen. Rijden onder invloed tegengaan helpt zo ongevallen te voorkomen.

Wereldwijd wordt verwacht dat alcohol een steeds grotere impact zal hebben op de levens van de mensen en de gemeenschappen. In landen als China en India neemt het alcoholgebruik per hoofd van de bevolking toe en de drinkgewoonten van jongeren worden almaar schadelijker en riskanter.

Er zijn nationale monitoringsystemen nodig om alcoholconsumptie en de gevolgen daarvan te monitoren teneinde het publiek bewuster te maken en een debat tussen burgers en beleidsmakers mogelijk te maken.